

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

НАУКОВІ РОЗВІДКИ З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПУБЛІЧНОГО ТА
ПРИВАТНОГО ПРАВА

Матеріали

V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

(Київ, 20 травня 2022 року)

Київ – 2022

УДК 340.1

Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права:
матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 20 травня 2022 року) – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. – 338 с.

У матеріалах V Всеукраїнської науково-практичної конференції висвітлено широкий спектр питань, пов'язаних із актуальними проблемами теорії і практики публічного та приватного права в умовах воєнного стану. На основі аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду розглянуто шляхи вирішення завдань сьогодення в умовах війни, надано обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції адресовано вченим, практикам, адвокатам, нотаріусам, аспірантам, слухачам магістратури, студентам вищих навчальних закладів, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики публічного та приватного права

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст

УДК 340.1

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:**ГОЛОВА:****Орел****Лілія Василівна**

завідувач кафедри

публічного та приватного права

Факультету права

та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка,

доктор юридичних наук, доцент.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:**Власова****Ганна Петрівна**

професор кафедри публічного

та приватного права Факультету права

та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка,

доктор юридичних наук, професор;

Калашник**Олена Миколаївна** доцент кафедри публічного та приватного права

Факультету права та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка;

адвокат, член Комітету захисту прав адвокатів

та гарантій адвокатської діяльності та Комітету

з міжнародного права Національної асоціації адвокатів

України, кандидат юридичних наук;

Хатнюк**Наталія Сергіївна** професор кафедри публічного та приватного права

Факультету права та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка,

доктор юридичних наук.

Вітальне слово

Шановні учасники V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права»!

Нинішнє наше наукове зібрання в рамках конференції хоча і є вже традиційним, бо проводиться не уперше, однак відбувається уперше в надзвичайно складних умовах, зумовлених воєнним станом, в якому вимушено перебуває наша держава, весь український народ.

Така ситуація накладає на нас, працівників сфери освіти, і зокрема на професорсько-викладацький склад Факультету права та міжнародних відносин, особливу відповідальність за підготовку здобувачів вищої бакалаврської та магістерської освіти. Адже вистояти всім нам – українцям різних поколінь - у боротьбі за нашу свободу, незалежність, національну гідність, історичну правду, за право бути вільними людьми на своїй землі є надзвичайно складною, безальтернативною, виснажливою, безкомпромісною та відповідальною справою.

Наші наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права мають бути зорієнтовані не лише на переосмислення окремих усталених довоєнних уявлень з теорії національного права та його галузей, теорії держави, але і на потребу їх практичного втілення насамперед через механізми правового регулювання тих чи інших питань суспільних відносин. А наше володіння професійними знаннями з юриспруденції має бути вміло передане студентам-грінченківцям, які застосовуватимуть отримані знання, вміння та навички у практичній діяльності з метою розбудови сучасної демократичної правової української держави.

Віра в перемогу над рашистською ордою допоможе кожному з нас не лише виявляти стійкість у повсякденній діяльності, але й надихатиме на професійне удосконалення і як освітян, і як науковців. Таке поєднання стане своєрідною запорукою фахового зростання та ефективної самореалізації кожного з нас при підготовці правників нового покоління.

Бажаю учасникам V Всеукраїнської науково-практичної конференції творчого натхнення, плідної і цікавої дискусії та хороших результатів!

Грицяк Ігор Андрійович

декан Факультету права

та міжнародних відносин Київського університету

імені Бориса Грінченка, кандидат юридичних наук,

доктор наук з державного управління, професор

Зміст

Орел Л. В., Орехов О.І.

Земля як об'єкт цивільних відносин 12

Власова Г.П., Партенадзе О., Цимбал П.

Кваліфікація злочинів під час воєнних дій, пов'язаних із викраденням людей
..... 18

Калашник О. М.

Особливості деяких правових статусів у країнах ЄС для громадян України,
вимушених покинути Україну після 24 лютого.....23

Хатнюк Н.С., Побіянська Н.Б.

Особливості надання нотаріальних послуг під час воєнного стану в Україні
..... 28

Орел Л. В., Хаджиогло М. М.

Захист суміжних прав у мережі інтернет 36

Уложенко В.М.

Особливості публічного адміністрування закладами вищої освіти України в
умовах воєнного стану 43

Фукс Н.А.

Особливості правового регулювання банківської системи України в умовах
воєнного стану..... 48

Хатнюк Н.С., Римаренко І.В.

Сімейні відносини під час війни 54

Баклан О.В.

Про окремі питання адміністративного розсуду щодо правового статусу
іноземців, осіб без громадянства, біженців і мігрантів в період запровадження
воєнного стану в Україні..... 56

Буличева Н.А.

Обґрунтованість прийняття законопроекту щодо впровадження переважного виконання військово-транспортного обов'язку в умовах воєнного стану: підстави для професійної дискусії 62

Сергієнко Н.А.

Розмитнення гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану 67

Удовенко Ж.В., Галаган В.І.

Допит під час розслідування воєнних злочинів..... 70

Чаплук О.І.

Реформа місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: реалії сучасності 74

Чернега А.

«Радянська перемога»: *Україна у Другій світовій війні* 79

Орел Л. В., Хоменко А. О.

Порядок стягнення аліментів в умовах війни 86

Байталук О.М.

Правове регулювання охорони пам'яток культури в умовах воєнного стану 91

Доценко О.

Роль резолюцій Ради Безпеки ООН у боротьбі з міжнародним тероризмом. 99

Кривопускова К.Л.

Соціальна обумовленість кримінально-правових норм про публічні заклики до вчинення злочинів проти основ національної безпеки України. 105

Хатнюк Н.С., Волошин Л.В.

Окремі питання інновації або трансформації податкових правовідносин в умовах воєнного стану 112

Хатнюк Н.С., Данилюк Ю.О.

3.Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні: дисертація канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2003 р.

4.Про внесення зміни до розділу XIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про виконавче провадження": Закон України від 15.03.2022, № 2129-IX.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Байталюк О.М.

старший викладач кафедри

публічного та приватного права

факультету права та міжнародних відносин

Київського університету імені Бориса Грінченка

24 лютого 2022 року Російська Федерація завдала ракетних ударів по території України. Після чого російські війська зайшли на територію нашої держави.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України Президент України В. Зеленський видав Указ про «Про введення воєнного стану в Україні» із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб (пізніше воєнний стан було подовжено) [1].

Перші удари було здійснено по воєнним об'єктам, наступні – по об'єктам цивільної інфраструктури та житловим будинкам. Крім зазначеного

ракетні та артилеристські атаки російських військ зазнали об'єкти культурної спадщини як загальнодержавного так і місцевого значення.

З початку XX століття світовою спільнотою було прийнято ряд міжнародних нормативно-правових актів які мали на меті убезпечити від руйнувань, під час воєнних дій, пам'ятки культури та мистецтва.

Одним з перших прийнятих документів є IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року (в Україні документ було ратифіковано 24 серпня 1907 р.). Відповідно до ст. 27 Конвенції при облогах і бомбардуваннях повинні бути вжиті всі необхідні заходи для того, щоб уберегти, наскільки це можливо, зокрема, будівлі, призначені для цілей релігії, мистецтва, науки чи благодійності, історичні пам'ятки, за умови, що вони не використовуються в цей час для військових цілей. Зазначена стаття покладає обов'язок на тих, хто знаходиться під облогою, належить позначення наявності таких будівель або місць відмітними та видимими знаками, які повідомляються супротивнику заздалегідь. Крім того ст. 56 Конвенції визначає, що власність муніципалітетів, релігійних, благодійних, освітніх, мистецьких і наукових установ, навіть якщо вона належать державі, визнається як приватна власність, а будь-яке захоплення, знищення чи навмисне пошкодження установ такого типу, історичних пам'яток, творів мистецтва та науки забороняється та повинно підлягати судовому переслідуванню. Так само забороняється і мародерство (по відношенню до пам'яток культури – розкрадання творів мистецтва) [2].

Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року та Протоколу до неї, ратифікованих Указом Президії Верховної Ради УРСР від 9 січня 1957 року визначає, що культурними цінностями вважаються цінності, рухомі чи нерухомі, які мають велике значення для культурної спадщини кожного народу, такі як пам'ятники архітектури, мистецтва або історії, релігійні або світські, археологічні розташування, архітектурні ансамблі, які як такі представляють історичний

або художній інтерес, твори мистецтва, рукописи, книги, інші предмети художнього, історичного або археологічного значення, а також наукові колекції чи важливі колекції книг, архівних матеріалів або репродукцій цінностей; будівлі, головним та дійсним призначенням яких є збереження або експонування рухомих культурних цінностей, такі як музеї, великі бібліотеки, сховища архівів, а також укриття, призначені для збереження у разі збройного конфлікту рухомих культурних цінностей тощо.

Захист зазначених культурних цінностей включає охорону та повагу до них. Високі Договірні Сторони, відповідно до Гаазької конвенції, зобов'язуються забороняти, попереджати і, якщо необхідно, припиняти будь-які акти крадіжки, пограбування або незаконного присвоєння культурних цінностей будь-якій формі, а також будь-які акти вандалізму в щодо зазначених цінностей. Вони забороняють реквізицію рухомих культурних цінностей, розташованих на території іншої Високої Договірної Сторони.

Проте, визначення культурних цінностей має національні особливості і специфіку. Тому важливим є те, що Високі Договірні Сторони зобов'язуються підготувати ще мирний час охорону культурних цінностей, розташованих на них власної території, від можливих наслідків озброєного конфлікту, вживаючи заходів, що вони вважають за необхідне. Гаазькою конвенцією встановлено Відмітний знак Конвенції . Ним є щит, загострений знизу, розділений на чотири частини синього та білого кольору (щит складається з квадрата синього кольору, один із кутів якого вписаний у загострену частину щита, та синього трикутника над квадратом; квадрат і трикутник розмежовуються з обох сторін трикутниками білого кольору). Цей знак може використовуватися одноразово або триразово у вигляді трикутника.

Потрібно звернути увагу на те, що відмітний знак застосовується триразово для ідентифікації лише: нерухомих культурних цінностей, що знаходяться під спеціальним захистом; транспортів з культурними цінностями; імпровізованих укриттів.

Одноразово відмінний знак використовується для ідентифікації лише: культурних цінностей, що не перебувають під спеціальною захистом; осіб, на яких покладено функції контролю; персоналу, призначеного для охорони культурних цінностей; посвідчень особи [3].

Другим Протоколом до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 від 26 березня 1999 року передбачено, що без шкоди для інших застережних заходів, яких відповідно до міжнародного гуманітарного права необхідно вживати під час проведення військових операцій, кожна Сторона конфлікту має робити усе практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є культурними цінностями, які перебувають під захистом. Сторони мають вживати практично всіх можливих застережних заходів під час вибору засобів і методів нападу для уникнення або зведення до мінімуму завдання випадкової шкоди культурним цінностям, що перебувають під захистом. Для цього вони мають утримуватися від прийняття рішень про скоєння будь-якого нападу, який може завдати випадкової шкоди культурним цінностям, які перебувають під захистом і який був би надзвичайним порівняно з конкретною та прямою військовою перевагою, яку передбачається отримати. Крім того сторони конфлікту повинні скасувати чи призупинити напад, якщо стає очевидним, що об'єкт є культурною цінністю, яка перебуває під захистом і що цей напад може, навіть випадково, завдати шкоди культурним цінностям.

Превентивними заходами для запобігань негативних наслідків військових дій є вивезення рухомих культурних цінностей з місць, що знаходяться поблизу військових об'єктів, чи передбачають належний захист на місцях, а також уникнення розташування військових об'єктів поблизу культурних цінностей.

В окремих випадках культурні цінності можуть бути взяті під посилений захист, якщо вони відповідають таким трьом умовам. Перша - вони є культурною спадщиною, що має величезне значення для людства (в Україні зареєстровано 7 пам'яток, віднесених до Списку всесвітньої спадщини). Друга

- вони охороняються завдяки прийняттю на національному рівні належних правових та адміністративних заходів, що визнають їхню виняткову культурну й історичну цінність і забезпечують захист на найвищому рівні. Третя - вони не використовуються для військових цілей або прикриття військових об'єктів і Сторона, яка здійснює контроль над культурними цінностями, зробила заяву на підтвердження того, що вони не використовуватимуться подібним чином особи [4].

Правове регулювання охорони культурної спадщини в умовах воєнного стану, крім міжнародних нормативно-правових актів, базується й на національному законодавстві: Кодексі цивільного захисту України, від 2 жовтня 2012 р, Законі України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2012 р., Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р., Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841 тощо.

Відповідно до ст. 5 Кодексу цивільного захисту війна є надзвичайною ситуацією державного рівня. З метою збереження матеріальних і культурних цінностей проводиться у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, які можуть заподіяти їм шкоду, за наявності часу на її проведення проводиться їх евакуація.

Перелік, обсяг матеріальних і культурних цінностей та черговість проведення їх евакуації визначаються органами державної влади, суб'єктами господарювання, у віданні або власності яких перебувають зазначені цінності, та враховуються під час планування заходів з евакуації [5].

Відповідно до «Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841 культурні цінності (об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та

охороні відповідно до законодавства України), визначені ст. 1 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 р. [6], зокрема ті, що включені до Музейного фонду України, внесені до Державного реєстру національного культурного надбання України, та документи Державного бібліотечного фонду України здійснюється Міністерством культури і інформаційної політики, іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук [7].

В наслідок збройного нападу Російської Федерації частина території України опинилась під тимчасовою окупацією. Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію, відповідно до норм і принципів міжнародного права [8].

Станом на 14 травня 2022 р. Міністерством культури та інформаційної політики задокументовано 331 епізоди воєнних злочинів Російської Федерації проти культурної спадщини України.

За даними, розміщеними на офіційному сайті Міністерства культури і інформаційної політики злочини проти культурної спадщини, скоєні Російською Федерацією, було зафіксовано на території 13 областей України та в м. Києві *.Кількість злочинів проти культурної спадщини за регіонами* [9]:

Регіон:	Кількість зафіксованих епізодів
Харківська область	90
Донецька область	70, з них 52 у Маріуполі
Київська область	62 об'єкти, з них 37 в Бучанському районі
Чернігівська область	37
Луганська область	22

Сумська область	20
Запорізька область	8
Житомирська область	6
Херсонська область	5
м. Київ	5
Миколаївська область	3
Дніпропетровській, Одеській та Львівській областях	по 1-2

Кількість злочинів проти культурної спадщини за значенням пам'яток
[9]. :

Культурне значення пам'ятки	Кількість пошкоджених об'єктів культурної спадщини
пам'яток національного значення	20
місцевого значення	83
щойно виявлених об'єктів культурної спадщини.	7
<i>Всього зруйновано та пошкоджено:</i>	<i>110</i>

Кількість злочинів проти культурної спадщини за видами пам'яток
[9]. :

Вид пам'ятки	Кількість зруйнованих або пошкоджених
релігійні споруди	114, з них 42 – перебувають на обліку як пам'ятки історії, архітектури та містобудування.

меморіальні пам'ятники на честь історичних особистостей та подій XIX – початку XXI ст.	41
будівель та комплексів музеїв і заповідників	26
споруди будинків культури, театрів та бібліотек, а також деякі інші об'єкти цінної історичної забудови.	62

Таким чином воєнна агресія Російської Федерації порушила норми щодо охорони культурної спадщини як міжнародного так і національного права, спричинивши велику кількість руйнувань пам'яток культури та мистецтва.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (дата звернення: 19.05.2022 р.).
2. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі (офіційний переклад) від 18.10.1907 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text (дата звернення: 19.05.2022 р.).
3. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку війни від 14.05.1954 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text (дата звернення: 19.05.2022 р.).
4. ДРУГИЙ ПРОТОКОЛ до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року (офіційний переклад) від 26.03.1999 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text (дата звернення: 19.05.2022 р.).

5.Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 19.05.2022 р.).

6.Закон України « Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» від 21.09.1999 № 1068-XIV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text> (дата звернення: 19.05.2022 р.).

7.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» від 30.10.2013 № 841 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#top> (дата звернення: 19.05.2022 р.).

8.Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1207-18> (дата звернення: 19.05.2022 р.).

9.Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики URL : <https://mkp.gov.ua/news/7142.html> (дата звернення: 19.05.2022 р.).

РОЛЬ РЕЗОЛЮЦІЙ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН У БОРОТЬБІ З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ

Олена Доценко,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права,

Приватний вищий навчальний заклад

«Європейський університет»,

Сьогодні міжнародний тероризм став викликом безпеці міжнародного співтовариства. Це явище визначається як «найтяжчий кримінальний злочин міжнародного характеру, об'єктом посягання якого є стабільність